

MAMMON

Cseh noir

CSIGER ÁDÁM

AZ ÉSZAKI NOIR KÖZÉP-EURÓPÁBAN IS ELLENÁLLHATATLAN.

A hogy például Lengyelországban, Romániában vagy hazánkban, úgy az HBO Csehországban is *format*, más néven licensz-sorozatokkal – gyakorlatilag saját gyártású remake-ekkel – vetette meg a lábát. Míg a *Terápia* és a *Társas játék* izraeli szérián alapulnak, a román *Árnyak* ausztrálon, az *Aranyélet* pedig finnen, a cseh *Mammon* egy azonos című norvég sorozat feldolgozása, viszont az HBO szokása szerint sokat változtatott az eredeti koncepción, például a helyi milióhöz igazította. Az *Aranyélet* közelebb, nemrég bejelentett második évadához hasonlóan ez a sorozat is a rendszerváltás témáját boncolgatja. Ahogy a *Millenium*-trilógia a prosperáló Svédország szégyenletes náci múltját hánytorgatta fel, úgy a hat részes első évad a közelmúlt kevéssé ismert cseh történelmét hozza felszínre nagy adag társadalomkritikával és lelkiismeretességgel. A *tetovált lányhoz* és folytatásaihoz hasonlóan a cseh széria is napjainkban játszódik, viszont cselekménye az ország sötét múltjában gyökerezik, egészen pontosan a '90-es években, és állami nagyvállalatok privatizációja körüli csalásokat ábrázol.

„Az ország sötét múltjában gyökerezik”

Ehhez a témához persze csak idővel jut el a nyitó évad: a főhős egy neves oknyomozó újságíró, aki egy névtelen forrástól bizonyítékot kap arról, hogy fivére, aki egy privatizáció előtt álló energiaszolgáltató mammutcég igazgatója, kenőpénzt fogadott el. Az ügyet felgöngyölítve az újságíró egy konspiráló társaságra bukkan, akik a rendszerváltás idején gazdagodtak meg, és módszereik azóta is eredményesek. A „Mammon” cím kölcsönöz némi misztikus hangulatot a sorozatnak (a *True Detective* mintájára), de a bibliai kifejezés leginkább arra utal, hogy az összeesküvők az anyagi javak hajsolására áldozták életüket. Bár a cseh HBO alkotói kétségtelenül kiváló munkát végeztek a norvég sorozat adaptálásakor, a *Mammon* fő erőssége mégsem a régió történelmének feldolgozása, sokkal inkább a műfaji elemeket kreatívan használó cselekményszöveg és a fordulatos dramaturgia.

Noha számos karaktert mozgat, a *Mammon* – a *Millenium*-trilógiától szabadon – egy oknyomozó újságírót tesz meg főhősnek, aki egyszerre ideális protagonistája kriminek és thrillernek, mivel nyomoz, de közben civil, átlagos kisem-

ber, aki nincs kiképezve a bűnözők elleni harcra, azaz általában underdogként keveredik veszélyes helyzetekbe, és a rendőrség kötelékében sincs sok szövetségese, azaz a hatóságoktól is tartania kell. Szakmája önmagában is izgalmassá teszi a cselekményt: a főhős gyakran vállal nagy kockázatot és néz szembe komoly szakmai és magánéleti kihívásokkal, a kiszivárogtatók pedig mindig bőven ellátják munkával – de persze bennük sem bízhat. A *Mammon* zsurnalisztája a thriller-hősök összes kritériumát teljesíti: csak sodródik az árral, ártatlanul keveredik bajba, túl sokat tud, mindig rosszkor van rossz helyen, és végül a rendőrség gyanúsítottjává, majd páriává válik – a széria ugyanis még a sorozatgyilkos-zsáner hatásmechanizmusait is használja, csak itt baljós öngyilkosságok történnek, nem pedig emberölések. (A *Mammon* is bizonyítja, hogy a sorozatgyilkos-narratíva remekül illik a tévésztéria formátumához, mivel újabb és újabb incidensek ígéretével vonzza vissza a nézőt a következő epizódokra.) A főhős vesszőfutása pedig automatikusan kiváltja a szimpátiánkat, azonosulunk vele és szurkolunk neki. Mivel az oknyomozó újságíró és a fivére gyökeresen ellentétes jellemek, a sorozat családi dráma is egyben, amit beháloznak a XX. század ideológiai harcai.

A debütáló évad fő hibája, hogy nem mentes a krimik és a szappanoperák kliséitől: hiteltelen benne a szerelmi szál a főhős és rendőrségi informátora között, nem ritka a motivációt nélkülöző pálfordulás és logikátlan csavar, a megoldásra éppen ráébredő mellékszereplők pedig természetesen meghalnak, mielőtt beavathatnák a főhőst. Számunkra pedig az is megmosolyogtató, hogy a titokzatos összeesküvés számai épp egy budapesti top egyetemre vezetnek (a vonatkozó jeleneteket egyébként Magyarországon forgatták). Összességében viszont az HBO helyi stábjá ezúttal is találóan adaptált egy jellegzetesen nyugati sorozatot hamisítatlan közép-európai milióre, ötvözve a kiérleltebb angolszász hagyományokra épülő történetmeselési szaktudást a régió gazdag és gyakran tragikus történelmével.

MAMMON (Mamon) – cseh tévésorozat, 2015.
Rendezte: **Vladimír Michálek**. Szereplők: **Matej Hádek** (Petr Vlcek), **Eva Leimbergerová** (Stella), **Gabriela Míčová** (Eva), **Daniel Tůma** (Michal Vlcek).
Gyártó: HBO. 6x52 perc.

